Татар телендә гомуми белем бирү оешмаларында укучы балалар өчен татар теленнән олимпиада биремнәренең ҖАВАПЛАРЫ
2023-2024 нче уку елы
9 нчы сыйныф

Максималь балл –62

I. ТЕСТ (20 балл)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	**4**	**1**	**4**	**1**	**1**	**4**	**2**	**укыган**	**иярчен синтетик вакыт**

III. Теоретик бирем.
Җөмләнең иярчен кисәкләре турында языгыз. Фикерегезне мисаллар белән дәлилләгез. **(6 балл)**
Укучы мәктәп программасы, дәреслекләрдә бирелгән материалны мөмкин кадәр тулы чагылдырган очракта, мисаллар белән дәлилләгәндә, биремгә иң югары балл куела. Төгәлсезлекләрнең күләменә карап, баллар саны киметелә. Мәгълүмат бөтенләй булмаган очракта, укучыга 0 балл куела.

III. Уйлагыз һәм җавапларны языгыз.

1. Сүзләр һәм аларның ясалыш ысулларын тәңгәлләштерегез, җавапны саннар белән языгыз. **(5 балл)**

А) көнбагыш	1) тамыр сүз
Ә) пыяла	2) ясалма сүз
Б) сиртмә койрык	3) саф кушма сүз
В) тозсыз	4) тезмә сүз
Г) әйлән-бәйлән	5) парлы

Җавап : 31425

IV. Гамәли-иҗади бирем.

1. Җәя эчендәге сүзләрнең дөресен сайлап, астына сызыгыз. **(4 балл)**

Мин яр өстеннән елгага карап торам. Ык тын гына (бара / **ага** / шаулый). Баеп баручы кояш, елга өстеннән нәрсәдер эзләгәндәй, күләгәләр арасыннан үрелеп-үрелеп карый да, кемнәндер оялган кебек, агач (башына / **арасына** / өстенә) кереп яшеренә. Елга тын. Инде ташу (ашкан / барган / **киткән**). Су кимүгә таба (китә / **бара** / җитә). Шуңа күрә елга, язгы ташу вакытындагыдай, биек ярлар өстенә бозлар түкерми, ул, йөгәнгә яңа гына өйрәтелгән ярсу тай кебек, күбеккә батканчы чапкан-чапкан да, буйсынып, тынып калган. (*Ф. Яруллиннан*)

2. Шигырьне укыгыз һәм күп нокталар урынына тиешле хәрефләрне куегыз. **(2 балл)**

Укытучы

Уч төбенә куеп Җирне гүя,
Бүгенгесен аның, үткәнен
Күрсәтте ул безгә
Урап кайттык
Күренмәгән илләр үтәли.

Аяз дөнья, кешелек бәхете өчен
Көрәшергә безне өндәде <....>

- Яратыгыз Җирне! – диде һаман,
- Мине яратыгыз! – димәде. (*Р. Гаташ*)

3. Шигырьнең икенче куплетындагы <....> тамгасы урынына куелырга тиешле тыныш билгесен языгыз **(2 балл)**
ике нокта
4. Беренче куплеттан капма-каршы мәгънәле сүзләрне күчереп языгыз. (**2 балл**)
Бүгенгесен - үткәнен
5. Шигырьдән ясалма исемне күчереп языгыз, мәгънәле кисәкләргә аерыгыз, шартлы билгеләр белән күрсәтегез, морфологик анализ ясагызэ (**3 балл**)
Кеше – тамыр, -лек - сүз ясагыч кушымча, нигезе – кешелек. Кешелек – ясалма исем, уртаклык исеме, баш килештә, берлек санда.

6. Ирен гармониясенә буйсынган сүзләрне күчереп языгыз. **(2 балл)**
төбенә, өчен

7. Шигырьнең беренче куплетыннан алмашлыкларны күчереп языгыз, төрләнешен аңлатыгыз . **(6 балл)**
Аның – иялек килеше, ул – баш килеш, безгә - юнәлеш килеше

8.“*Матурлык эштә күренә*” темасына 9-10 җөмләдән торган инша языгыз. (**10 балл**)